

Dialog 88

NA CESTU

Proces demokratizace naší společnosti, v minulosti začatý a zase přerušovaný, nemá ani v současných podmínkách nového pokusu o reformy na různých ustláno. Cítí sice pichlavost trnů, avšak postrádá pestrou krásu barev a bohatou stupnici vůní. Není totiž dost výrazně provázen základním rysem demokracie: diskusí. Takovou, v níž tryskají gejzíry názorů a námětů, stanovisek a postojů, odlišných i protichůdných, avšak směřujících k jedinému: nalezení optimálního řešení problémů společnosti, občana, lidu, národa, státu, socialismu.

Tak se aspoň jeví fenomén glasnosti u nás z pohledu do stránek oficiálního tisku, ze sledování programů přicházejících z éteru. Jen tu a tam se v nich ozve mdlý spor, zřídka polemika, často hra na diskusi. Většinou převládá jednohlasý nebo vícehlasý monolog. Nechybí kritika, někdy i konkrétní a adresná, ale otupuje ji anonymita společenských příčin.

Úkolu podstatněji pohnout stojatými vodami socialistického pluralismu a přinášet pravdivější odraz veřejného mínění se ujaly specifické sdělovací prostředky spjaté s neformální iniciativou různých občanských skupin. Jejich přednost tkví v tom, že nejsou zatíženy autocenzurou oficiálnosti a svobodně vyjadřují široké spektrum názorů svých příspěvovatelů. A nebývají to jen úzce subjektivní stanoviska jednotlivců. Daleko častěji obražejí myšlenky, nálady a postoje celých vrstev a skupin společnosti. Co je zvláště cenné, nechybí jim rozvětvená škála filozofických přístupů, odborných hledisek, politických proudů i tvůrčí fantazie. Jejich argumenty se střetávají v přirozené soutěživosti a vzájemném respektu. Nabízejí čtenáři samostatnou tvorbu a volbu vlastních závěrů. Vyplňují tak volný prostor pro dialog, zanedbávaný oficiální informační sférou.

Existuje již několik časopisů, vycházejících neformálně, ve strojopisné podobě samozdatového prostředí, díky obětavosti okruhu autorů i redaktorů. Charta 77 vydává INFOCH, skupina nezávislých žurnalistů ZÁSUVKU, literáti mají svůj OBSAH, pražští intelektuálové LIDOVÉ NOVINY, brněnští DISKUSI aj. Všichni, kdo se na jejich tvorbě a šíření podílejí, nepovažují abnormalitu této situace za trvalou. Pokud však je jim z vůle vládnoucích činitelů odpírán vstup do legální publikační sféry, nezbyvá jim než ve své dosavadní aktivitě pokračovat. Je to věc jejich lidského a občanského svědomí, které nelze umlčet.

DIALOG se může zdát na první pohled nadbytečný, který dále tří-

ští skromné síly nezávislých publicistů, ale není tomu tak. Zrodil se z iniciativy vyhraněné skupiny socialisticky smýšlejících občanů, z nichž někteří se podíleli na obrodném hnutí 60. let.

DIALOG se hlásí k revolučním myšlenkám renesance socialistického zřízení v Československu na základě hlubokých společenských přeměn, demokratické přestavby politického systému, radikální ekonomické reformy a svobodného duchovního rozvoje člověka. Za svůj ideový zdroj považuje humanistické zásady trvalého lidského pokroku a sociální spravedlnosti, obsažené v odkazu velkých národních i světových myslitelů, vyjádřené v obrodném programu roku 1968 a v mnohém nově rozvíjené současné sovětské perestrojce.

DIALOG přichází jako uvědomělý pomocník přestavby socialismu v naší zemi. Nechce vést monolog. Chce usilovat o výměnu a střetání názorů, ať jsou inspirovány rozdílným světovým názorem či motivovány rozmanitými společenskými zájmy, avšak sjednocovány zásadami humanismu, demokracie a socialismu. Proto odmítá sektářské přístupy a poskytne slovo nejen "zakázaným" publicistům, ale i všem jiným občanům, komunistům i členům složek Národní fronty, každému, kdo je pro dialog a chce se otevřeně vyjádřit k zásadním problémům doby a jejich řešení, třeba i hlubším zamyslením, úvahou teoretického či programového charakteru, nebo konkrétním podmětem a návrhem. Jen dialogem překleneme propast mezi oficiální a paralelní intelektuální sférou, dnes už přežilou a škodlivou.

Redakce

Kdo nejde s námi

Čelý svět dnes skloňuje slovo **p ř e s t a v b a**, jejíž pojem je stále více spojován i s konkrétními představami o tom, co přestavba znamená: obecně řečeno, vytvoření takových společenských podmínek, aby mohl začít socialismus měnit ve skutečnosti ty naděje, které s ním, s úsilím o něj spojovaly mnohé generace tak či onak potlačených, vytvoření takové situace, aby se mohly uplatňovat, skutečností stávat ty možnosti, které jsou v podstatě socialismu obaženy a skryty. Podstatu přestavby nejvýstižněji vyjadřuje heslo: více socialismu, více demokracie. Je v něm postihována ne paralelnost socialismu a demokracie, nýbrž takové jejich vzájemné podmiňování, že jedno bez druhého ztrácí svůj vlastní smysl.

Podstatnou součástí přestavby je i tzv. **glasnosť**, tj. zprůhlednění veřejného života, vytvoření takové reálné demokracie, aby se za zády a bez vědomí společnosti nemohlo odehrávat nic, co by jí bylo koneckonců ke škodě, co by jen zaváňovalo nedemokratickým privilegismem, ať už v otázkách odměňování, či přístupům ke zdrojům informací; jde tak o to zabránit s mocí souvisejícímu a nedemokratické moci vlastnímu dezinformování veřejnosti. Jednou z forem, kterými se toto dezinformování provádí, je používání mnohoznačných a nejasných či diskusních termínů a pojmů takovým způsobem, jako by byl jejich obsah zcela jednoznačný, jasný a bezproblémový, konec konců pro každého zcela samozřejmý. Takto použité termíny se mení ve fráze, politické nadávky, či stavební kameny řečnické demagogie.

To přímo nutkavě se vybavovalo při čtení slavnostního projevu Miloše Jakeše na rozšířeném zasedání ÚV KSČ u příležitosti čtyřicátého výročí únorového vítězství, zejména však při čtení této věty: "Rozšiřování demokracie v žádném případě neznamená vytváření prostoru pro legalizaci politické opozice, které jak ukazují všechny dosavadní zkušenosti, nemůže být jiné, než antisocialistické" /RP 25.2.1988/.

Abychom problematiku politické opozice za socialismu mohli pochopit, abychom si ujasnili, proč musí být základní kvalifikací takové opozice, jak píše Miloš Jakeš, antisocialismus, musíme se nejprve zamyslet nad tím, co vlastně socialismus je, a to jak jako politický a relativní cíl dějin, tak jako realita.

Socialismus představuje takový společenský řád, v němž by bylo odstraněno vykořisťování člověka člověkem jako základní podmínka omezování demokracie jen na čest společnosti, tedy i odstranění toho stavu, v němž spravedlnost slouží primárně zájmům těch, kteří jsou převážně u moci, což sebou nutně nese páchní podvodů na ovládaných, politickou a hospodářskou korupci, či obecné úplatkářství, výsady plynoucí z majetku, z vlastního mocenského postavení či z mocenského postavení rodinných a p. klanů. Cílem marxistického socialismu je tedy osvobození člověka od všeho, co jej spoutává, tj. ode všeho ekonomického, politického, mravního, náboženského, ideového či ideologického útlaku. To předpokládá, či žádá si vytvoření takové společnosti, které by netrpěla žádnými neduhy dosud existujících třídních - a jak se dnes v souvislosti s přestavbou ukazuje již zdánlivě netřídních, tedy zdánlivě socialistických společností. Marxistické vize společenského života v socialistických a zejména pak v komunistických podmínkách žádá pro člověka zajištěné právo a společensky zajištěnou možnost prožít život důstojný člověka.

V tomto smyslu je socialismus nejen cílem hnutí, nýbrž musí být zároveň prostředkem dosažení těchto humánních cílů. Socialismus ztrácí svou tvář, omezí-li se na utopické uvažování o sebekrásnějších cílech, skrytých kdesi za dalekými horizonty. Snadno se v tomto případě mění pouze ve výhodnou kamufláž nových forem útlaku a vykořisťování. Socialismus musí totiž vždy znamenat metodu řešení problémů, které se v lidské společnosti století hromadily a které lidem ztěžovaly život. Je ovšem také třeba, aby si lidé mohli uvědomit a uvěřit, že přijímaná opatření toto řešení znamenají.

Jde především o to, aby byly ze života lidí odstraněny ty neduhy, jejichž původcem bylo a je třídní rozdělení společnosti. Proto je zrušení tříd a rozdělování společnosti podle tříd

příslušnosti prvním cílem socialismu. Prostředkem k jeho dosažení je vystupňování boje mezi třídami až po vítězství té třídy, která z hlediska vlastnictví výrobních prostředků zdrojem nového třídního útlaku být nemůže, nemá • to jako třída zájem.

Tohoto cíle se dělnickému hnutí a socialistickým, přesněji komunistickým stranám podařilo dosáhnout. Stalo se však něco, co nikdo nepředpokládal a snad ani nebyl schopen vidět: reálný - raději bych říkal realizovaný - socialismus se začal svým tvůrčím odcizovat - postupně se začala ztrácet jeho, byť i trochu utopicky proponovaná komplexnost a začal být redukován na určité rysy, především na otázku moci, které ve své stále více se odcizující /socialistickému cíli se odcizující/ podobě začala být stále méně mocí socialistickou; socialismem jako prostředkem, socialistickým hnutím jako prostředkem vybojovanou moc na sebe totiž stále více strhávali jednotlivci, kteří této moci používali primárně stále méně k ochraně socialistických zájmů lidu a stále více k ochraně ve své individuálnosti nesocialistických zájmů svých.

V tomto smyslu potkával socialistickou revoluci stejný osud, jaký byl charakteristický pro revoluce buržoazní. I v nich se konec-konců k moci dostávali tj. fakticky vládli ti, pro něž již bylo dosažením moci dosaženo všeho a proto její udržení považovali za hodnotu nejvyšší. Té postupně za oběť padaly jeden historický úkol této revoluce za druhým. To je ovšem jedním ze zdrojů permanentně probíhající diferenciaci samotné buržoazie.

Ovšem analogické nedohy vyplývající z alienace socialismu musely začít vyvolávat stále větší diferenciaci názorů na socialismus samotný a na to, jak tento řád obrodit, přestavět, zkompletovat a tak i zachránit, vrátit mu jeho stále více se ztrácející smysl.

Prote musí socialismus neustále plodit dva druhy opozice:

1. Opozici vycházející z opačných třídních pozic, znamenající pokus minulosti o zničení, znemožnění nevyhnutelné budoucnosti. Považují za naivní se domnívat, že takové antisocialistické opozice dnes neexistuje a existovat nemůže. Bylo by naivní se domnívat, že se představitelé této tendence, byť jich bylo

sebe méně a ve své většině patřili ke generačně zcela bezperspektivní části populace, nebudou snažit využívat všech slabin existujícího socialismu a všech jeho kritik třeba jen jako vlastní satisfakce za minulou a historicky nezvratnou porážku. Tito kritikové budou nutně kalkulovat s tím, že na dobu, kdy zemi vládli, zůstaly v milosrdné paměti lidí jen vzpomínky na to pěkné, co dnes znovu do zorného pole dnešních lidí vtlačují slabiny současného života vydávaného za "reálný" socialismus a nedemokratické praktiky jeho správců.

2. Pak tu ovšem nutně musí vzniknout opozice z hlediska budoucnosti, bojující proti všemu, co socialismus spojuje, svazuje s minulostí. Tuto pozici bych rád označoval termínem komunistický antisocialismus. Je to takový antisocialismus, který kritizuje na reálném socialismu ty jeho prvky a rysy, které mu nedovolují, aby dovedl do konce revoluci buržoazní; zejména ty její rysy, které buržoazie sama není s to realizovat. Domnívám se, že právě realizace těchto historických úkolů buržoazních revolucí znamená završení dokončení vývoje socialismu, tj. vlastně jeho negaci tím, co jej má historicky nahradit.

To vůbec neznamená, jak by se mohlo zdát, redukování socialistické revoluce na revoluci buržoazní. To proto ne, že požadavky buržoazní revoluce a v tom je skryta složitá dialektika dějin - nejsou splnitelné bez zrušení soukromého vlastnictví výrobních prostředků a nastolení protikladného typu vlády, kterému jsme si zvykli říkat socialismus. Jsou to však jen první kroky socialistické revoluce, které vytvářejí ekonomické a politické předpoklady které však samy v sobě ještě neobsahují žádné záruky splnění historických cílů. Ba právě naopak; skrývají v sobě a ve svém z vlastního nitra vynuceném samovývoji pro socialismus a jeho rozvoj přímo osudové hrozby - proto osudové, že jejich naplnění by znamenalo a vždy bude znamenat přímé ohrožení samotného socialismu, kterého bude tím méně, čím více se dané hrozby budou stávat realitou. Potvrzením toho byl vznik a tragické osudy kultu osobnosti a jeho málo demokratických či vůbec nedemokratických metod spravování záležitostí lidu, o jejichž odstranění se v sedmdesáti letech existence socialismu pokoušeli mnozí. Jejich osudy byly tragické,

dnes však jsou jejich pošpiněná jména postupně rehabilitována. Doufám, že takto tragicky nevyústí poslední z těchto pokusů - sovětské, ale nejen sovětské přestavba. Citovaný názor Miloše Jakeše ovšem neobsahuje nic, co by toto nebezpečí a hrozbu vylučovalo.

Oba tyto druhy opozice - buržoazní a komunistický socialismus - totiž Miloš Jakeš ztotožňuje, v řadách obou jsou jeho nepřítelé a proto je hází do jednoho pytle.

Takové stanovisko, pro něž je charakteristické to, že vše, co s ním není totožné, znamená jeho protiklad, neexistuje jiné označení než sektářství.

Sekta je část určitého politického, národnostního, třídního, zájmového, náboženského atd. společenství, které upírá veškerou svou pozornost a konsoliduje se pouze kolem určitých stránek či problémů společenského života, pro něž není s to vidět či počítat s problémy vyplývajícími ze specifčnosti jiných zájmových společenství a vztahů mezi nimi a přistupovat k nim s porozuměním a tolerancí... Díky tomuto zjednostranění svého vidění mají stanoviska sekty často zcela nekonformní charakter, vymykají se způsobům vidění své doby, jež je charakteristické pro zbytek společnosti, event. její celek. Sekty a sektářství vznikají vždy jako opozice vůči dané skutečnosti a bývají jimi zpravidla poznamenány začátek a k o n e c u v e d e n é h o h n u t í. V obou případech je však existence sekty spjata s nedemokratickými poměry. V prvním případě je sekta metodou ochrany stoupenců nekonformních stanovisek před prozrazením, je tedy sama objektem, produktem nedemokratických poměrů. V druhém případě se stává sekta, která získala v procesu vývoje daného hnutí masovou oporu a zvítězila, sama subjektem nedemokratických poměrů, neboť vnucuje společnosti jako celku prvky své sektářské výlučnosti. Jednotu společnosti chápe jako přízřibovství se ostatních její vůli a předstávám. Z jejich tradičních a často zdogmatizovaných teoremů se však staly v nových podmínkách pseudoproblémy, které skoro nikdo nebere vážně, které však fungují jako kritérium řekněme "přátelského" poměru k sektě a jejím představitelům. A tak se stává nedemokratičnost, která je dána sektě jaksi přímo geneticky do vínku, jejím charakteristickým rysem i v těch podmínkách, v nichž se její reprezentanti dostali

Každé sekta se dělá vynořující únikovostí a destruktivností.

Únikovostí proto, že se nedovede nikdy oprostít od svého illegalistického dědictví, což se může např. projevit v tom, že si na "glasnost" může pouze hrát, není s to ji brát vážně a aplikovat její principy sama na sebe. I to je ovšem jen důsledkem nedemokratičnosti matečného louhu, z něhož se vykrystalizovala a který svou každodenní činností znovu a znovu fakticky regeneruje, i když hovoří zcela něco jiného.

Destruktivností proto, že dává před konstrukcí a smělymi všelidskými plány vždy přednost své sektové seberealizaci. Prověřkové kampaň z r. 1970 v ČSSR a její důsledky pro obecnou politiku, ekonomiku, vědu a kulturu je toho důkazem stejně jako dnešní stanovisko představitelů sekty k této vývojové etapě své činnosti /na jejím hodnocení této doby není prý co měnit a kdo o to usiluje, je anti-socialista/, i když je takové stanovisko v příkrém rozporu s podstatou přestavby, k níž se ovšem okázale hlásí. Ne, genocida, prováděná na marxistické inteligenci a přestavba - to nejde dohromady.

Neschopnost vládnoucí sekty stát se natrvalo mluvčím spontánního lidového hnutí je přímo jejím podstatným pojmovým znakem. To proto, že sektář nikomu nevěří, jen sám sobě. Když se dva sektáři stejného ražení domnívají, že si myslí totéž, není to fakticky nikdy totéž. Kdyby takové sekta měla schopnost žít časově neomezenou dobu, redukovala by se sama v procesu vlastního imanentního vývoje na jednoho vedoucího sektáře, který by v tomto procesu kolem sebe zlikvidoval vše, co by mu jen připomínalo možný odpor. To byl konec konců i osud Stalinův. N.S. Chruščov vzpomíná na to, jak kdysi na Stalinově dače vyslechl maně spolu s Mikojanem Stalinovu samonludu. "Jsem u konce. Nevěřím nikomu, ani sám sobě" /Chruščov schtschow errinert sich, Hamburg 1971, s.312/. Člověk takového ražení dovede proto vyhledávat spíš nepřátele než přátele a spojence.

Ovšem přestavbám, stejně jako uhájení míru, ochrana a ochrana přírodního prostředí se bez spojenců realizovat nedá. Ono je totiž třeba si ještě uvědomit, že tyto úkoly nejsou realizovatelné ani tehdy, když se k těmto spojencům přistupuje jako k pouhým spojencům, nýbrž pouze tehdy, když se lidem umožní, aby

konečně směli vystupovat a cítit se jako partneři. To ovšem sekta nemůže připustit, neboť vždy musí trvat na své integritě a kvalitě. Není proto vůbec nehodou, že si Miloš Jakeš musel na nedávné poradě s představiteli uměleckých svazů /RP 11.6.88/ znovu postě-žovat na pasivitu lidí. Spásu hledá, jako už ostatně tolikrát v minulosti, v ideologickém působení na ně, což ovšem znamená přímé a praktické popírání i jakékoli iluze o možnosti partnerských vztahů mezi sektou a lidem. Mimo to musí být ideologické působení neúčinné vždy, když nastane bez změny podstaty skutečnosti, která zmíněnou pasivitu vyvolala.

A že naši vedoucí představitelé hodlají v dávno přežilé sektářské praxi pokračovat, o tom svědčí např. úvahy o limitování funkčního období na 2 x 5 let: 1/ spočítejme si jen, kolikrát pět let jsou k dnešnímu dni jednotliví představitelé sekty u moci či pohybují se v jejím bezprostředním okolí a 2/ si uvědomme, že vyjádření si dalších 2 x 5 let znamená, že se sekta tváří, že chce provést přestavbu a změny, že se však chce ve skutečnosti na vrcholcích moci udržet až do svého biologického konce - ono patří - ne vlastně o nic jiného nejde, i když si takový sektář může zcela upřímně namlouvat, že tím slouží zájmům společnosti, která o tom, že je to pro ni konec konců dobré, vlastně ještě vůbec neví,

Ne, ve vztahu k sektě nějaký partnerský poměr možný není, neboť jednota, o níž sektář s takovou oblibou hovoří, neznamena nic jiného, než podřízení se sektě, která si osobuje právo být představitelem a nositelem jediné správné představy o socialismu, která se považuje za jediného skutečného a čestného socialistu a proto musí zákonitě považovat každý odpor, každou opozici ke svým vlastním sektářským manýrům a představám za antisocialismus.

Ale to všechno je pouze důkazem toho, že sekta, která se zmocnila vedoucích pozic ve straně, není vlastně ničím jiným, než frakcí a její činnost činností frakční, frakcionářstvím. Frakce, která se zmocní vedení ve straně, která stranu ovládne, velebí mnohohlasně jednotu, tuto jednotu si však nedovede představit jako výsledek integrace vzájemně se podmínujících i vylučujících stanovisek, nýbrž jako absolutní subordinaci celku hnutí stanoviskům frakce jako nejmilitantnější části samotné sekty. Jestliže ve

straně zvítězí určitá sektářská frakce, znamená to nejen likvidaci vnitrostraničné demokracie, nýbrž koneckonců i strany a její schopnosti dostát svému historickému poslání. Ve straně ovládnuté sektářskou frakcí se demokracie redukuje na poslušnost, které znamená faktické umrtvení názorové dynamiky ve jménu nedotknutelnosti frakčního stanoviska. V demokraticky budované straně musí zákonitě vznikat spory, které jsou zdrojem vývoje strany a jejího poznání. Demokraticky založenou stranu, které má schopnost vystupovat jako subjekt teorie a praxe, si lze, pokud jde o názory, představit jako kyvadlo oscilující kolem prakticky nedosažitelné bodové pravdy. Její dosažení by znamenalo konec teoretického i praktického pohybu hnutí. Každý názor v hnutí či ve straně zastávaný představuje odchylku od ideálního bodu takové pravdy. Pluralita takových stanovisek a odchylek však tvoří a zajišťuje integritu a celistvost i strany i hnutí. V tomto smyslu je třeba vážně začít uvažovat o podstatě socialistického pluralismu. Ovšem frakcionář tuto nutnost nechápe, neboť považuje svou dílčí pravdu, své dílčí vidění za onen ideální bod a to mu zdůvodňuje usurpované právo na likvidaci všech, kteří pravdu sektářské frakce nevyznávají a nedovedou, nemohou se jí proto podříditi. Proto prohlašuje odpůrce své frakce za odpůrce hnutí vůbec. A již jen tím vnucuje své stanovisko /frakční/ všem. Nad těmi totiž, kteří se nepodřídí, visí jako Damoklův meč na vlásku stále hrozba, příklad osudu těch odpůrců sektářské frakce, kteří byli ze strany vyloučeni a v důsledku toho zbaveni možnosti vykonávat své povolání, čímž byli /jejich práce jim byla ve velké většině všim/ mnohdy i prakticky lidsky likvidováni.

Smyslem socialismu je obecné lidské štěstí, ekonomické, politické, kulturně mravní osvobození člověka, odstranění ze života všeho, co svobodu omezuje a člověka v jeho lidském rozvoji, tj. v lidské tvořivosti spoutává. Tomuto cíli je třeba podříditi všechno lidské snažení. Taková skutečnost nemůže ovšem spadnout člověku hotová do klína. Celý vývoj socialismu byl proto poznamenán hledáním prostředků, jichž je třeba v úsilí o tento cíl používat. Cíl byl do značné míry jasný. Spory bývaly vedeny o prostředky, pomocí nichž se ho mělo dosahovat. Podle preferování těch, či oněch pro-

středků se pak zpravidla i celé socialistické hnutí diferencovalo na řadu těch nejrůznějších a navzájem se svěřejících proudů. Zárukou úspěšného dosažení cíle však mohla být pouze jejich jednota a úplnost, totalita do sebe se neustále vracejícího samopohybu společnosti. Tak se hnutí štěpila na ty umírněnější, kteří se báli násilí plodícího násilí nové, a na ty, kteří naopak preferovali sílu, moc a pevnou ruku. Přitom i násilí i umírněnost, centralismus i demokratismus mají v dějinách hnutí své místo a ani jedno ani druhé nelze vyvyšovat na úkor toho druhého. Oba tyto momenty nutno udržovat ve vzájemné rovnováze a vyváženosti a důkladně posuzovat, kdy se má uplatňovat jedno, kdy druhé. V žádném případě však nesmí, má-li se dojít k cíli, sledovaným socialistickým hnutím, znamenat konkrétní vítězství jednoho přístupu likvidací stoupenců přístupu opačného, jak se to často, díky institucionalizaci každého z nich stávalo a do dneška stává.

Toho všeho se však dopouštějí sektéři, kteří redukují socialismus na konkrétní, více nebo méně úspěšné stupínky, po nichž hnutí k němu kráčelo, na jednotlivé prostředky, jichž se používalo a které tím se osamostatnily a svému cíli se odcizily. Konečný cíl hnutí, kterým není socialismus a komunismus, jaksi "o sobě", neboť ty lze snadno z fetišizovat, nýbrž šťastný život lidí, je tak sektéři zaměňován za prostředky, pomocí nichž se o jeho realizaci usilovalo. Hnutí se tak opět na rozdíl od cíle, na který se prakticky zapomnělo, stává vším.

A tak je socialismus redukován na příklad na společenské vlastnictví, které je jen prvním krokem a vůbec ne zárukou dosažení uvedených cílů - a v nedemokratickém systému se dokonce může snadno stát kamufláží vysloveně antisocialistických snah /viz např. stalinismus/. V nedemokratickém systému se musí se svým cílem míjet i plánovitě hospodaření, které bývalo vyhlášováno za další stavební kámen socialismu. Rozdělování podle výsledků práce se v nedemokratickém systému snadno mění v socialismem kamuflované obohacování těch, kteří mají moc výsledky práce druhých hodnotit. I široká účast pracujících na řízení může být přeměněna v potěmkinskou vesnici a ideologického strašáka stejně jako pouze proklamovaná vedoucí úloha dělnické třídy. Vládu má pevně v rukou stranický, sektě oddaný aparát.

Dnes je za prostředek, bez něhož by nemohla být uskutečněna specificky československé forma přestavby, vyhlášením jednadva-
cátý srpen a likvidace 1/3 strany po něm a ovládnutí strany
sektéřskou frakcí, které nedovede vládnout jinak, než způsobem,
který z přestavby učinil dnes nejfrekventovanější předmět
lidového humoru.

To je jistě v rozporu s duchem přestavby, pro níž je právě
podstatné její spojování s urychleným dosahováním tradičních
socialistických cílů a víra v to, že šťastný život lidí, můj,
mé rodiny i mých blízkých spočívá i v mých rukou. Bez toho není
přestavba možná a panující sektéřské frakce, které rozředila
socialistickou ideu v seznam tabuizovaných dílčích prostředků a
rituálů /hnutí je vším, cíl ničím/, o tom lidi přesvědčit neumí
a umět nechce a nemůže. Musela by totiž k tomu přestat být sama
sebou a v tom se právě vidí nejvíce ohrožena.

Ne, není pravda, že každé opozice proti dnešní naší vládnoucí
"socialistické" garnituře musí znamenat antisocialismus. Není
pravda, že antisocialistické kontrarevoluce /pomsta za únor/
byla smyslem pražského jara stejně, jako nikdy nebyla pravda, že
jsou proti nám všichni, kdo nejsou s námi.

Přátelé,

iniciativní skupina, které organizovala podepsání stanoviska k 20. výročí lednového pléna ÚV KSČ, prohlášení k 20. výročí akčního programu KSČ, dopisu 19. všesvazové konferenci KSSS se na vás obrací s následující úvahou a námětem:

V poslední době jsme svědky některých změn v politice vedení KSČ, které naznačují, že období tzv. "normalizace" skončilo tam, kde jsme očekávali - ve slepé uličce.

Mnohé se po dvaceti letech změnilo, ale podstata hluboké krize, které začala již na přelomu 50. a 60. let zůstává táž. Byrokraticko-centralistická diktatura mocenské aparétní elity, opřené o administrativně policejní násilí, není a to rozvíjet základní kvality socialismu, působí zpoždování ekonomického i politického rozvoje, mění se v "brzdící mechanismus", v sílu, které brání uvolňovat demokratickou iniciativu lidu. V roce 1968 se naše hnutí a čs. lid pokusil tuto překážku prolomit. Neuspěl a dvacet let "normalizační politiky" nás přivedlo do situace vnitřně daleko obtížnější, než tehdy. Chybná ekonomická politika dovedla naši zem na okraj hospodářského zhroutilí. Uzavřený politický systém způsobil bariéru lidového odcizení a diskreditaci socialistické ideologie. Mnohé z toho, co budovaly celé generace socialistických průkopníků, naši dědové i otcové, ale i my, je dnes v troskách. Zejména vztah mládeže k socialismu je varující a pro budoucnost hroživý. Situaci vážně komplikuje i skutečnost, že i KSČ je ideologicky a morálně oslabena, paralyzována formalismem, oportunistickými formami náboru, protekcionářskou politikou, ideovou nesvobodou a absencí členské odvahy. Politický systém je chápán opět jen jako soustava převodových pák v níž centrum "vše drží pevně v ruce".

Dnes se sice včerejší nejtvrďší konzervativci snaží "přiživit se a přestrojit se" na myšlenkách, které jim byly a dodnes jsou bytostně cizí, které ale musejí přijímat jako nevyhnutelnost, protože přicházejí ze struktury, které byli vždy ochotni se přizpůsobovat. Ale skutečnou iniciativu tu organicky postrádají. Nové víno revoluční sovětské přestavby se tak u nás nalévá do starých "normalizačních měchů".

Hrozí nebezpečí, že se tím i tato naše naděje a šance rozmělní a zdiskredituje!

Chceme proto usilovat o zformování **s p o l e č e n s t v í** příslušníků obrodného progresivního hnutí, jako aktivní sílu, podněcující revoluční přestavbu. Vytvoření tohoto společenství by mělo vést k oživení kontaktů mezi námi navzájem, k rozšíření naší vzájemné spolupráce a navázání účinnější a cílevědomější spolupráce se všemi demokratizačními proudy.

Vysoce oceňujeme práce jednotlivých soudruhů a jejich činnost v některých hnutích a při různých příležitostech, současně se však domníváme, že činností takového společenství bychom mohli daleko cílevědoměji a efektivněji využívat své svobody myšlení a intelektuálních schopností nás všech, abychom se pokusili vypracovat pravdivou analýzu dosavadního vývoje a stavu společnosti a připravili novou verzi Akčního programu pro stávající společnost.

Domníváme se, že je nutno přejít od převážné obhajoby našeho obrodného hnutí z roku 1968 k hlubšímu a systematictějšímu zkoumání současného stavu společnosti a k hledání pozitivních řešení a že jsme schopni k tomuto značnou měrou přispět.

V tomto úsilí bychom měli hledat cesty, jak rozšířit kontakty s našimi soudruhy v místech, z nichž mnozí zůstali v těžké době "konsolidace" osamoceni a usilovat o jejich zapojení do naší činnosti. Současně zakládáme tento diskusní časopis, který by přispěl k našemu názorovému tříbení, diskusi a šíření našich názorů.

Obracíme se proto na vás s výzvou, abyste se zamysleli nad významem vytvoření takového **s p o l e č e n s t v í** a podle svých zkušeností nám předložili názor a návrh vašich představ o obsahu, zaměření a způsobu činnosti takového hnutí.

Očekáváme zejména návrhy, kdo byste spolu s dalšími svými blízkými přáteli a spolupracovníky, čím a jak mohli přispět k úspěchu takové činnosti.

Toto první číslo našeho časopisu "Dialog 88" se zrodilo v nelehkých podmínkách naší doby. Prosíme, abyste tím omluvili i nedostatky, jež toto číslo poznamenaly.

Těmto podmínkám bude odpovídat i způsob práce s časopisem.

Časopis bude distribuován osobním stykem. Přesto uvítáme, když se časopis dostane i k lidem, kteří dnes pracují ve stranických a dalších politických orgánech.

Vaše připomínky, návrhy a příspěvky do dalších čísel nám zašlete opačnou cestou.